

Ποιες επενδύσεις;

γράφει ο ΓΙΩΡΓΟΣ Π. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ*

Βαδίζοντας τον όγδοο χρόνο της κρίσης στην Ελλάδα, της πιο μακροχρόνιας κρίσης που έχει γνωρίσει καπιταλιστική χώρα από καταβολής του καπιταλισμού, πολλά έχουν αλλάξει στην οικονομία και την κοινωνία. Τα «αφηγήματα» των εκπροσωπούμενων το εγχώριο και διεθνές μεγάλο κεφάλαιο αστικών πολιτικών δυνάμεων έχουν μία και μοναδική κεντρική ιδέα για να δίνουν ελπίδα στον κόσμο: η νέα ανάπτυξη που θα έρθει μέσω επενδύσεων.

Εκείνο το οποίο πρέπει να κατανοήσουμε είναι το πώς οι ασκούμενες πολιτικές διαμορφώνουν το τοπίο του μέλλοντος για την ελληνική οικονομία και, κυρίως, για τους εργαζόμενους και τις κυριαρχούμενες τάξεις και στρώματα δηλαδή το σημαντικό είναι το οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον το οποίο, συνειδητά και σχεδιασμένα, διαμορφώνει η άρχουσα τάξη για τη συντριπτική πλειονότητα του ελληνικού λαού

Το ζήτημα των επενδύσεων δεν είναι απλά ένα θέμα μεγέθους, δηλαδή το ύψος των επενδύσεων. Είναι κι ένα ποιοτικό θέμα: πού θα γίνουν δηλαδή και υπό ποιες συνθήκες θα γίνουν. Είναι επομένως ένα βαθύτατο κοινωνικό και πολιτικό θέμα, καθώς επηρεάζει καθοριστικά τον τρόπο ζωής και τις συνθήκες εργασίας και διαβίωσης των κυριαρχούμενων τάξεων και στρωμάτων. Παρακάτω θα δούμε συνδυαστικά τόσο τις ποσοτικές όσο και τις ποιοτικές

παραμέτρους για να κατανοήσουμε το μέλλον των επενδύσεων στην ελληνική οικονομία.

Ας δούμε πρώτα κάποια δεδομένα. Το 1995 οι επενδύσεις στην Ελλάδα ανέρχονταν στα 18,6 δισ. ευρώ ακολουθώντας ανοδική πορεία ως το 2004 φτάνοντας τα 47,2 δισ. Μετά από μια πτώση από το 2004 ως το 2006 ανέβηκαν πάλι ως τα 60,5 δισ. ευρώ το 2007 σημείο που αποτέλεσε και το μέγιστό τους. Από το 2008 αρχίζει γρήγορη πτώση των επενδύσεων φτάνοντας το 2012 στα 20,1 δισ. ευρώ, όσα δηλαδή και το 1995. Από το 2012 και μετά οι επενδύσεις παραμένουν στο επίπεδο των 20 δισ. έχοντας μια ελαφρά πτωτική τάση. Κι αυτά σε απόλυτους αριθμούς. Για μια ακόμη φορά πρέπει να τονίσουμε πως το μέγεθος που μετράει δεν είναι ο απόλυτος αριθμός, αλλά το ποσοστό του ΑΕΠ που κατευθύνεται στις επενδύσεις. Κι αυτό ανέρχεται μόλις στο 11%. Τα ποσά αυτά αντιστοιχούν ουσιαστικά μόνο σε αποσβέσεις.

Στην Ελλάδα οι επενδύσεις να παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη πτώση στην ΕΕ εξαιρουμένης της Σλοβακίας Το συντριπτικά μεγαλύτερο ποσοστό των επενδύσεων στην ελληνική οικονομία γινόταν από τα νοικοκυριά και το δημόσιο. Η συμμετοχή των επιχειρήσεων ήταν περιορισμένη. Κι όχι μόνο αυτό. Όταν ξεκίνησε η κρίση αυτά τα κεφάλαια των επιχειρήσεων ήταν εκείνα τα οποία αποσύρθηκαν ωθώντας την οικονομία σε ακόμη πιο βαθιά και παρατεταμένη ύφεση.

Σύμφωνα με τον ΣΕΒ το καθαρό απόθεμα κεφαλαίου στην Ελλάδα ανερχό-

χόταν το 2010 στα 879,8 δισ. ευρώ για να πέσει το 2016 στα 800 περίπου δισ. Έχουμε επομένως μια αποεπένδυση η οποία, σύμφωνα με τους υπολογισμούς της PwC, δημιούργησαν ένα τεράστιο επενδυτικό χάσμα της τάξης των 540 δισ. ευρώ σε σχέση με το μέσο όρο των επενδύσεων στην ΕΕ. Σύμφωνα με την PwC οι επενδυτικές ανάγκες για το 2017-2022 υπολογίζονται σε περίπου 270 δισ. ευρώ. Το νούμερο αυτό είναι αστρονομικό για τα ελληνικά δεδομένα.

Σε απόλυτη σύνδεση με τις πολιτικές που ακολουθούνται βρίσκεται και η μείωση της διεθνούς επενδυτικής θέσης της Ελλάδας. Το ελληνικό κεφάλαιο υποβαθμίζεται στο διεθνή καταμερισμό, ενώ τα πάγια στοιχεία εντός της επικράτειας περνούν στα χέρια του ξένου μεγάλου κεφαλαίου. Το 2001 η καθαρή διεθνής επενδυτική θέση της Ελλάδας ανερχόταν στα -75.897 δισ. ευρώ το 2017 έφτασε στα -240.867 δισ. Αυτό είναι αποτέλεσμα τόσο της μεγάλης φυγής κεφαλαίων μετά το 2010 και την αποεπένδυση που επέφερε όσο και των εξαγορών από ξένα κεφάλαια εντός της επικράτειας.

Το μεγάλο ελληνικό κεφάλαιο και οι πολιτικοί του εκπρόσωποι είναι απολύτως σύμφωνοι με τις μεταβολές αυτές παίρνοντας, ως αντάλλαγμα για τη διεθνή υποβάθμισή του το σύνολο των μεταβολών που αφορούν τις αμοιβές των εργαζόμενων, τις εργασιακές συνθήκες και την αύξηση της ασοδοσίας του. Αυτά θα έχουν ως αποτέλεσμα τη μεγάλη αύξηση του ποσοστού του κοινωνικά πα-

ραγόμενου πλούτου που κατευθύνεται προς το κεφάλαιο αφαιρούμενο από την εργασία, την πολύ μεγαλύτερη από πριν αύξηση της ανισοκατανομής με την μεγάλη αύξηση της κερδοφορίας του. Η ένταση της εκμετάλλευσης της εργασίας και η ασοδοσία είναι το αντάλλαγμα προς το μεγάλο εγχώριο κεφάλαιο. Το ίδιο φυσικά ισχύει και για το διεθνές κεφάλαιο που δραστηριοποιείται ή θα δραστηριοποιηθεί στην ελληνική οικονομία.

Η ένταση της εκμετάλλευσης αποτελεί πλέον τον μοναδικό τρόπο αύξησης της κερδοφορίας του. Αυτό έχει πολύ συγκεκριμένες επιδράσεις με οικονομικές και κοινωνικές παραμέτρους. Ας περάσουμε τώρα να δούμε τα αποτελέσματα στην εργασία στο πλαίσιο των ασκούμενων πολιτικών όπως αυτές περιγράφονται στην Ετήσια Έκθεση του ΙΝΕ της ΓΣΕΕ για το 2016:

- Από τις 200 κλαδικές συμβάσεις που υπήρχαν πριν από το 2010, σήμερα διατηρούνται μόλις και μετά βίας 16.
- 500.000 ημιαπασχολούμενοι ιδιωτικοί υπάλληλοι αμείβονται καθαρά με λιγότερο από το ελάχιστο επίδομα ανεργίας, που ανέρχεται στα 360 ευρώ.
- Συνολικά 343.760 εργαζόμενοι αμείβονται με μηνιαίους μισθούς από 100 έως και 400 ευρώ μικτά.
- 126.956 εργαζόμενοι αμείβονται με μικτό μηνιαίο μισθό έως 100 ευρώ.
- Η ανασφάλιστη εργασία φτάνει στο 30%.
- Η απλήρωτη εργασία θίγει πάνω από 1 εκατ. εργαζόμενους.

- ▶ Τουλάχιστον μια στις δύο νέες προσλήψεις αφορά σε μερική ή εκ περιτροπής απασχόληση και όχι σε πλήρη εργασία, ενώ τον Σεπτέμβριο 6 στις 10 προσλήψεις αφορούσαν σε ευέλικτες μορφές εργασίας.
- ▶ Το ποσοστό φτώχειας των εργαζομένων μερικής απασχόλησης, από 30,1% το 2009, εκτινάχθηκε στο 52%.
- ▶ Το ποσοστό απόλυτης φτώχειας των μισθωτών πλήρους απασχόλησης το 2009 ανερχόταν στο 7,6% και πλέον αγγίζει το 20%.
- ▶ Οι μειώσεις μισθών, που έχουν σημειωθεί από το 2010 και μετά, κυμαίνονται στα επίπεδα του 40%-50% μεσοσταθμικά.
- ▶ Ο κατώτατος μισθός την περίοδο 2010-2015 σημείωσε μείωση κατά 24,7% και κατά 34,3% για τους νέους ηλικίας κάτω των 25 ετών.
- ▶ Η Ελλάδα είναι η μοναδική χώρα της ΕΕ όπου ο ονομαστικός ακαθάριστος ελάχιστος μισθός μειώθηκε το 2015 σε σχέση με το 2008, από 794 σε 684 ευρώ, δηλαδή κατά -14%.

Μετά την παράθεση των δεδομένων που παρουσιάσαμε μπορούμε με σχετική ασφάλεια να οδηγηθούμε στα παρακάτω συμπεράσματα:

Πρώτο: Η αποεπένδυση που έγινε στην ελληνική οικονομία δεν πρόκειται και ούτε είναι στόχος να αποκατασταθεί. Στόχος είναι η οικονομία να ισορροπήσει σε ένα πολύ κατώτατο σημείο απ' ό,τι πριν το 2010

Δεύτερο: Φυσικά, επενδύσεις θα γίνονται και κάποιες πιθανά θα είναι και μεγάλες. Ποτέ όμως δεν θα φτάσουν σε εκείνο το επίπεδο που απαιτείται για πλήρη απασχόληση.

Τρίτο: Ένα σημαντικό μέρος των επενδύσεων θα κατευθύνεται στις αποκρατικοποιήσεις και σε επιλεγμένους τομείς τις οικονομίας. Οι τομείς αυτοί θα είναι ο τουρισμός, οι μεταφορές, η ενέργεια, κάποιιοι τομείς του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα, όπως το λάδι και τα ορυχεία.

Τέταρτο: Έχει ήδη διαμορφωθεί το νομικό πλαίσιο που απαιτείται ώστε να

μπορεί το μεγάλο κεφάλαιο να μην υπόκειται σε καμιά δέσμευση, περιβαλλοντική, αρχαιολογική, δασική, φορολογική κ.λπ.

Πέμπτο: Ο τουρισμός που προωθείται είναι αυτός του φτηνού τουρισμού που θα αφήνει ελάχιστα στην οικονομία και το μόνο που θα μένει στις εγχώριες κοινωνίες είναι το κόστος των υποδομών και των υπηρεσιών. Στον τομέα της ενέργειας ο ευνοούμενος τομέας είναι αυτός της αιολικής που έχει εξαιρετικά αμφισβητούμενη συμβολή στην παραγωγή ενέργειας, αλλά είναι εξαιρετικά κερδοφόρος για τους μεγάλους ξένους κι εγχώριους ομίλους που δραστηριοποιούνται σε αυτόν.

Έκτο: Η κατάσταση που έχει διαμορφωθεί στο χώρο της εργασίας θα παραμένει και θα βαθαίνει καθώς η πραγματική ανεργία θα μένει σε υψηλότατα ποσοστά.

Τα παραπάνω θα έχουν στη βάση τους την απολύτως υποταγμένη στο κεφάλαιο εργασία. Η κατάσταση που έχει διαμορφωθεί για την εργασία έχει μόνιμα χαρακτηριστικά. Η υψηλή ανεργία, η μερική απασχόληση, οι πολύ χαμηλοί μισθοί, η ανυπαρξία εργατικών δικαιωμάτων και κοινωνικών παροχών θα είναι ο κανόνας

Οι πολυδιαφημιζόμενες και ως μάννα εξ ουρανού προσδοκώμενες επενδύσεις δεν είναι καθόλου δεδομένο πως έχουν να προσφέρουν κάτι στους εργαζόμενους και τους ανέργους. Αποκαλυπτική από την άποψη αυτή είναι η διαπίστωση του enterprisegreece.gov για το 2015: «Αξίζει να σημειωθεί πως οι άμεσες ξένες επενδύσεις που πραγματοποιήθηκαν δημιούργησαν 111 νέες θέσεις εργασίας, κατά κύριο λόγο στους κλάδους των χρηματοοικονομικών και των μεταφορών και επικοινωνιών».

Η ελληνική κοινωνία και οικονομία θα αποτελέσει το πρότυπο του ολοκληρωμένου και ολοκληρωτικού καπιταλισμού. Ένα πρότυπο φτώχειας και χωρίς κανένα δικαίωμα για τις υποτελείς τάξεις και στρώματα. Το αν αυτό θα διαρκέσει και πόσο εξαρτάται αποκλειστικά από τους υποτελείς. **T**